
1948 års studenter firar 50

Den 23 maj 1998 - Ystads högre allmänna läroverk

1948 års studenter

En resa i dåtid med framtid

1998-05-23

KJELL HÅKANSSON

1948 ÅRS STUDENTER

För mer än 50 år sedan stod jag senast på dessa tiljor. Det var skolavslutning och skolans sångkör under ledning av musikdirektör Pålsson hyllade våren och visade upp sina färdigheter. "Kristallen den fina" klingade djupt ut över den fullsatta aulan.

Då träffades jag av en plötslig ingivelse; det var som om ett utomstående väsen styrde mitt agerande. Jag fann mig sjungande den kvinnliga sopranstämman i falsett i stället för basen som jag egentligen tillhörde.

Som på ett kommando for alla sångböckerna upp för körmedlemmarnas ansikten och sången fick ett innovativt inslag av fnissningar och undertryckt frustande. Det måste ha gett intrycket på åhörarna att detta tillhörde arrangemanget, även om det var en något djärv omarbetning av originalet.

Då återgick jag till basstämman och böckerna intog på nytt normalläge. Musikdirektören Pålsson kisade misstänksamt på oss för att upptäcka varifrån denna oinövade variant härstammade, men förgäves.

När andra versen började kom anden över mig igen - eller var det fan som for i mig? - och böckerna åkte upp på nytt. Tyvärr var jag så upptagen av min uttolkning att jag klarade mig utan sångboken. Pålsson upptäckte förstås vem det var. Om blickar kunde döda!! Men han var en man som besatt en stor portion humor och lät det passera med en sarkastisk efterkommentar om kastrater.

Så uppfanns den s.k. "masseffektsignaltekniken" som sedan så övertygande använts vid olympiader och maktdemonstrationer i totalitära länder.

YSTAD

Jag tänker ta er med på en resa tillbaka i tiden med bilden som medium och ge mina högst personliga kommentarer till framtidsperspektiven när man nu har facit i hand. Det blir många

ansikten som kan ge igenkännande leenden för oss som var med. Till er andra vill jag säga: Lev med på nytt i skeendet, både tre år på gymnasiet, studentexamen på klassiskt manér och den dynamiska tid vi haft förmånen att genomleva därefter.

1945

Det var ett fantastiskt år! Äntligen tog kriget slut. Vi hade det in på knutarna även om vi förskonades från det mesta av dess fasor. Vi tog realen just när freden proklamerades, men innan dess kom jag till Ystad för första gången av ett helt annat skäl.

Min farfar var sjökapten och hade gått i konvojtrafik längs Östersjökusten under hela kriget. Last till Sverige av kol, som tillsammans med ved och torv värmdes våra hus och höll igång vår industri, och järnmalm i andra riktningen - priset för vår neutralitet. Han blev bombad i Stettin och fick en hjärtattack.

Konvojtrafik

Nu skulle far och jag hämta hem honom från båten i Ystad.

Vi tog tåget från Simrishamn till Ystad

Det fick bli tåg till Ystad. Någon bil hade vi inte. Privatbilar var för övrigt uppställda i brist på bensin. En del gick på gengas från ved.

Ångaren Ludwig - satte punkt för farfars tid på sjön.

Så här såg lastbåtarna ut under kriget. Inga skönheter precis som efterträdde segelfartygen. Farfars båt, ångaren Ludwig, gick in till hamnen i Ystad. Det var gripande att se en gammal sjöbuss ta ett sista farväl av sjömanskapet.

Den första gång jag såg dig....

Innan vi åkte tillbaka tog far mig på en avstickare till Österportstorg. Där låg hon, skolan med samma namn. Ärevördig och spännande! Vad väntade mig?

ELEVERNA - VAR KOM VI IFRÅN?

Landsbygden på Österlen och Söderslätt

Landsbygden dominerade fortfarande befolkningsmässigt. Söderslätt var bördigare än Österlen. "Öster om leden" var ursprungligen ett ganska kargt och ödsligt landskap, dominerat av sandslätter och bergformationer med dess utlöpare Linderödsåsen och Stenshuvud. Fisket i samhällena på strandhyllan gav uppehälle.

Tätorterna - utöver Ystad och Simrishamn - kallades köping eller municipalsamhälle. Tomelilla, Sjöbo, Skurup var exempel på detta. Hela den samhälleliga och kommersiella infrastrukturen - med städerna delvis som undantag - var utvecklad för att jordbruket och dess binäringar skulle fungera.

Per Nilsson Öra - bonden och nämndemannen på Gislöv nr 21

Nämndemannen medaljeras

Per miste sitt ena öra i unga år då han föll av när en häst skenade, därav namnet. Han var en man som väckte uppmärksamhet genom sin imponerande kroppshydda, förvärvat genom ett väl tilltaget intag av mat och dryck. Men också genom sin genuina bondehumor. Han har lovat hjälpa mig att hålla er vakna.

Stockholm är bra o va i, men de e better o ha vatt där!

Teodor Tufvedsson

var en annan österlening som kunde ge uttryck för det österlenska lynnet.

*Mitt hjärta bor i en gammal gård,
en gammal gård på slätten,
med vita längor och svalebön
under takens mossgröna brätten.*

Simrishamn

Sjöfart

Simrishamn med samhällena på Österlen var under slutet av förra seklet Sveriges andra sjöfartsstad efter Göteborg. Det var segelfartygens förlovade tid. Det Björkegrenska handelshuset seglade i djupsjöfart med råsegelriggade barkskepp. I övrigt var det fråga om små och medelstora fartyg för seglats på Öster- & Nordsjön. Kivik, Vitemölle, Brantevik och Skillinge var hemort för större delen av flottan som drevs av partrederier med delägare från samhällena och bygden.

Björkegrens bark Wolfe

Men redan efter första världskriget var segelfartygens tid förbi. De förläste, höggs upp eller riggades av och försågs med dieseldrivna hjälpmotorer. Vinden fick vika för ångan. Men de fattiga fiskelägena hade förvandlats till välmående skepparsamhällen.

Fisket

Sillfisket bedrivs med vrakekor och drivgarn; ålfisket med hummor längs kusten. Det kompletterades alltmer med trålfiske av torsk och flatfisk.

Fiskelycka

Under avspärningen i väst kom bohusflottan till Simrishamn och gav en injektion både vad gäller fiskemetoder, samhällsliv och dialekter. Några andra främmande inslag såg vi inte till på den tiden.

Innerhamnen knökfull med bohyslänningar

Med den nya kyl- och frystekniken kunde den landade fisken förädlas på plats. I anslutning till hamnen växte det fram en fiskindustri.

Handel

Simrishamn var centrum för handeln med ett omland som sträckte sig från Kivik i norr via Gärsnäs till Borrby i söder. Det var etablerat sedan urminnes tider och förändrades inte mycket med de nya kommunikationerna. Handel och samfärdsel svarade därför för en avsevärd del av sysselsättningen.

Björkegrens handelsgård

Ystad

Handel och samfärdsel

Ystad var av hävd porten mot Europa. Karl XII:s färd från Stralsund är ju känd. När haven dominerade samfärdseln var Ystad en viktig knutpunkt mellan land- och sjötransporter. Den blev också en betydelsefull handelsstad med stapelrättigheter. Det präglar den också i modern tid. Bilderna visar hamnens utveckling sedan mitten på 1800-talet.

Ystad från reddan 1860

Hamnen 1952

Färjetrafiken

Bornholmstrafiken har gamla anor. Öns isolerade läge och opålitliga väderförhållanden med storm och isvintrar skapade ett behov av regelbundna förbindelser. I mitten på 1800-talet bildades det första rederiet för gods- & persontrafik på Köpenhamn.

Med speciella snabbtåg från Malmö till Ystad och Simrishamn kunde restiden kortas avsevärt och sjöresans besvärligheter minskas. Under 2:a världskriget med dess mineringar vid Fals-terbo kom Bornholmstrafiken huvudsakligen att gå via Sverige.

På senare tid har färjetrafiken till Polen tillkommit i Ystad och överflyglat bornholmstrafiken.

Bornholmstrafiken

Järnvägen

Järnvägsnätet byggdes ut kraftigt vid sekelskiftet och till tiden före kriget för att täcka den skånska landsbygden. Det kom att öppna dörrarna till de skånska städerna och till Köpenhamn. Nya stationssamhällen växte upp där järnvägarna korsade varandra. Tomelilla och Gärsnäs är exempel på detta.

Stationssamhällena

Tomelilla uppstod med järnvägen och blev en trafikpunkt och ett handelscentrum som betjänade omlandets landsbygd. Böndernas producentkooperation växte sig stark under och efter kriget och ett sort slakteri anlades i samhället.

Skurup och Sjöbo fyllde en liknande funktion som Tomelilla väster om lärdomsstaden.

Tågen och stationerna

Ångmaskinen eldad med kol gav tågen en alldeles speciell atmosfär. Lokomotiven liknade hotfulla drakar som tjutande intog perrongen och förpackade de väntande i ångmoln, ett utsökt tillfälle att stjäla en sista kyss av flickvännen.

Järnvägen Simrishamn - Ystad

Just före kriget anskaffades de dieseldrivna rälsbussarna som dock fick besvär med drivmedel under kriget. De utrustades med gengasaggregat och kördes på ved.

Det skånska teglet fick strykande åtgång när alla järnvägsstationerna skulle byggas. Det var inga anskrämliga “miljonbyggen”, utan de utformades smakfullt med arkitektnsatser. Många har bevarats och fått annan användning när järnvägen lagts ned eller stationerna dragits in. Men Fritiof Nilsson Piratens Vollsjö kunde inte räddas undan förgängelsen.

Vollsjö station -Piratens föräldrahem

Industrin

De flesta industrierna i området hade sitt ursprung i förädling av lantbrukets råvaror.

Garverier

Ehrnbergs Läder i Simrishamn är ett exempel, som - dock med mycket av hudarna importerade - hade vuxit fram ur hantverksmässiga garverimetoder.

Ehrnbergs Läder, kontor & garvkar

Sockerbruk

Sockerbetan tror jag kom till heders under första världskriget med ett antal sockerbruk i Skåne och på Gotland. Det var en tillgång också under andra världskrigets avspärning. Nu har danskarna tagit över sötsakerna.

Skivarps sockerbruk 1900

Kvarnar

Ångmaskinen ersatte vindkraften när kvarnrörelsen industrialiserades. Här ser vi Ystadanläggningen och i Simrishamn fanns det en ångkvarn specialiserad på havregryn. Varumärket Axa lever kvar men inte kvarnarna.

Ystads ångkvarn

Mejerier

Mejerier fanns del litet varstans på den tiden. Med nya metoder för transport och förvaring av mjölken rationaliserades mejerierna och de lokala enheterna försvann.

Tegelbruk

Den skånska leran var huvudråvara för husbyggandet; många tegelbruk fanns med lokal avsättning.

Cimbrishamns tegelbruk

Brännerier

Brännvinets “välsignelse” gav också sysselsättning i form av brännerier som utnyttjade den högkvalitativa skånska råvaran, potatis och säd. Det är en business som blivit internationell och tagits om hand av Åhus.

Folkestorps bränneri - råspriten framställdes lokalt.

Bilden klarnar

Bilden av samhällsstrukturen i Österlen på den tiden visar med förvånande tydlighet hur beroende vi var av jordbruket och dess binäringar. Skulle man beräkna andelen av den arbetsföra befolkningen som fick sin utkomst, direkt och indirekt därifrån, hamnar man på 80-90 %.

Försöker man gå andra vägen och ange vad som icke var “agriculturally driven”, finner man fisket och en del av partrederierna i Simrishamn med omnejd samt färjetrafiken och en del av handeln i Ystad - det är allt!

Det innebar förvisso inte att alla var bönder; många ingick i infrastrukturen däromkring, och det var därifrån merparten av eleverna i gymnasiet kom.

FRÅN KRIGSTID TILL DYNAMISK FRED

Kriget innebar en obehaglig mardröm för Sverige. Normala aktiviteter fick läggas i malpåse och resurserna styras till behoven i en beredskapsekonomi med kriget inpå knutarna och gränserna spärrade.

Efterkrigstid

Nu ändrades förutsättningarna över natt. Men omställningen till fredsekonomi tog lång tid, och det var brist på mycket under resten av 40-talet. Vissa matvaror var fortfarande ransonerade när jag ryckte in 1948.

Men Sverige var intakt och hade sluppit krigets förödelse. Vi kunde utnyttja våra naturresurser - skogen, malmen och vattenkraften - för att snabbt få hjulen att rulla igen inom industrin. Exporten växte och lade grunden till en kraftig ökning av välfärden under 50- och början av 60-talet. Men försprånget skulle ätas upp när skadorna efter kriget läkte och en modern samhällsstruktur växte fram i de krigshärjade länderna.

Strukturömsvandling i vardande Jordbruket omdanas

Fortfarande arbetade, om jag minns rätt, upp emot hälften av den arbetsföra befolkningen inom jord- & skogsbruk. Utvecklingen hade stannat av under kriget.

Men nu skulle den bli närmast explosionsartad. Traktorer och skördemaskiner innebar en mycket snabb rationalisering som radikalt minskade behovet av arbetskraft och möjligheterna till uppehälle på landsbygden. En nödvändig följd blev att små och olönsamma brukningsenheter fick läggas samman till eller med större.

Inte kunde jag ana att jag 10-15 år senare skulle uppleva detta i mitt arbete som ekonomichef i Linjebuss. Vi kunde månad för månad avläsa det minskade befolkningsunderlaget i biljettintäkterna från landsbygden, och vi ersatte neddragen landsbygdstrafik med utbyggd lokaltrafik i de expanderande städerna.

Sysselsättningen i jordbruk gick på 20-25 år ned från 45-50 % till 5 %; idag är den under 3 %.

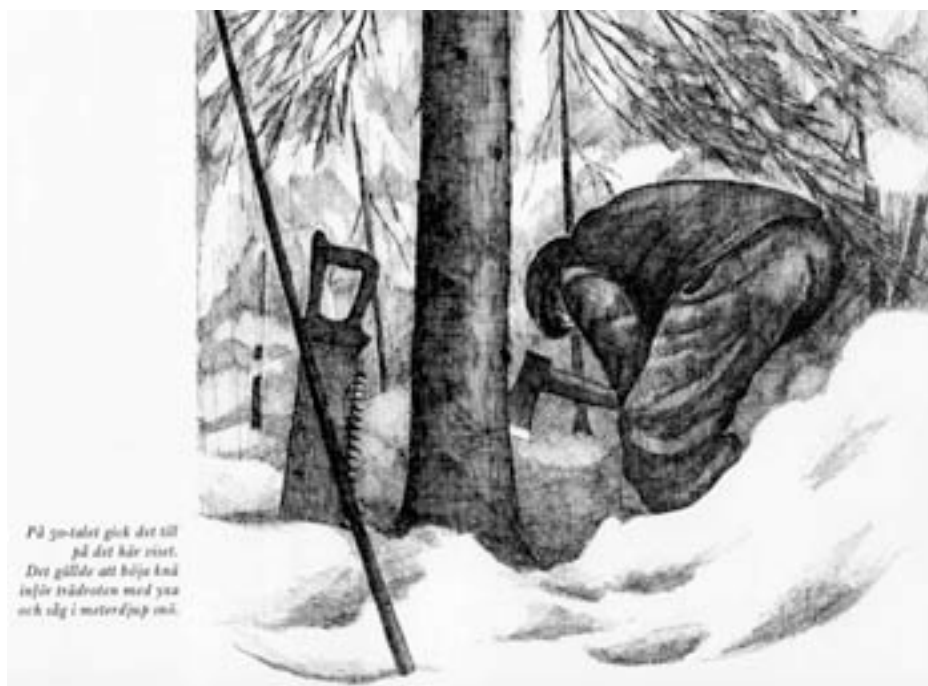
Avhästningen i jordbruket

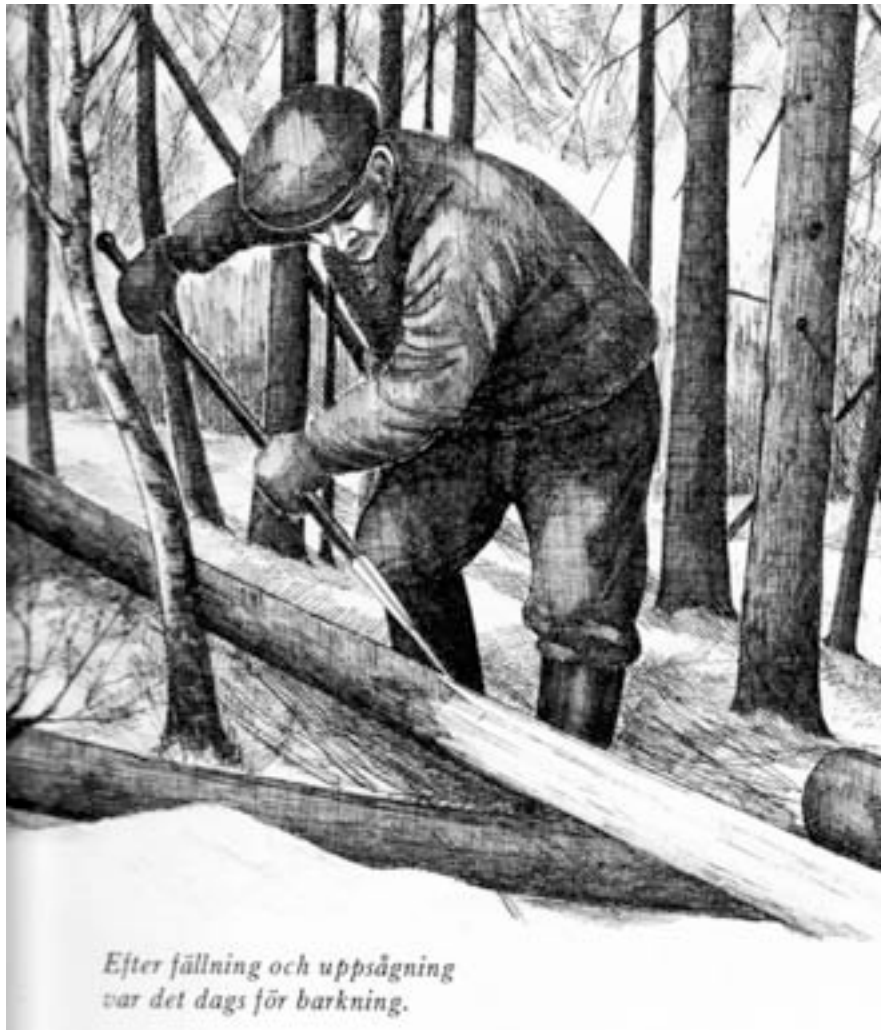
Den vackra ardenneren försvinner i takt med traktoriseringen. I stället ser man numera i ökande utsträckning "skitförnäma" - förlåt uttrycket - travare strutta omkring utan att göra ett skapandes grand nytta. Paradoxalt nog finns det idag fler hästar än någonsin förut.

Skogsbrukets mekanisering

Arbetet i skogen var om möjligt än mer beroende av människans och hästens fysiska resurser och muskelkraft. Skogsarbete var oftast en säsongmässig sysselsättning som utanför skogsbolagen kombinerades med jordbruk.

Avhästningen i skogen

Terränggående skogsmaskiner ersatte under 70-talet hästen och hans husbonde.

Inte anade jag att jag 25-30 år efter studenten som divisionschef i Kockums Industri skulle vara med om att utveckla terränggående maskiner som med hydraulik och förbränningsmotorer kunde utföra det mesta som krävt muskelkraft hos människor och hästar.

Modern skördare som fäller, kvistar och delar stocken.

Men detta var en utveckling som inte berörde Österlen så mycket med dess lilla skogsareal.

Elektrifieringen

Fortfarande kunde man i mitten på 40-talet åka till mjölnaren och få sin säd mald i hans väderkvarn även om merparten av spannmålen togs om hand av ångkvarnarna.

Elektrifieringen tog alltmer över från vind och ånga som ersattes av vattenkraften, en underbar tillgång i våra älvar som byggdes ut under 50-talet.

Den snabba expansionen inom industrin hade emellertid behov av mer kraft än vad som maximalt kan tas ut ur älvarna. Därför satsade Sverige på den fredliga användningen av kärnkraft för att vi skulle ha en kraftproduktion med obetydligt importberoende.

Forsmarks kärnkraftverk

Inte anade jag då att jag skulle ägna 80-talet åt att i Studsvik, tidigare AB Atomenergi, leda forskning och utveckling av kärnteknik och annan ny energiteknik.

URVALET

Gymnasiet i Ystad var en skola med liten utbildningskapacitet. Eftersom den delade hemvist med realskolan blev det sammantaget ett ganska imponerande lärosäte. Men själva gymnasiet examinerade endast ett trettiotal studenter pr år, totalt fanns det 400-450 elever i skolan.

Kap. III. Lärjungarna.
Summarisk uppgift om antalet lärjungar.

13

	Klas- ser eller ringar	Antal lärjungar							
		Höstterminen				Vårterminen			
		För terminen närvarande lärjungar		För terminen frånvarande lärjungar		För terminen närvarande lärjungar		För terminen frånvarande lärjungar	
		man- liga	kvinn- liga	man- liga	kvinn- liga	man- liga	kvinn- liga	man- liga	kvinn- liga
Realskolan.									
5-åriga realskolan	1-5	176	84	1		174	84	1	
4-åriga "	1-4	29	30			28	29		
Latingymnasiet.									
4-åriga gymnasiet	I-IV	12	32			12	31		
Realgymnasiet.									
3-åriga gymnasiet	I-III	53	12			51	11		
Summa		270	158	1		267	155	1	

Realskolorna i Simrishamn, Tomelilla, Skurup och - förstås - Ystad var rekryteringsbasen med ungefär samma kapacitet vardera som Ystads gymnasium.

Det innebar alltså en reduktion med 80 % av elevbasen vid intagningen till gymnasiet, sedan 2/3 av folkskolans elever eliminerats i realskolan. Kvar blev 5-10 % av årskullarna som fick chansen att bli studenter.

Betyget från realskolan var inträdesbiljetten som kvalificerade. Men för många var realen gränsen för ambitionerna även om betygen hade räckt till. Föräldrarnas ekonomi var avgörande för att man skulle kunna skicka barnen till gymnasiet och eventuellt inackordera dem på främmande ort. Under vår gymnasietid tillkom en möjlighet att delfinansiera studier med lån baserade på en statlig kreditgaranti i stället för borgen. Kravet var att man uppvisade goda studieresultat. Föräldrarnas sociala status spelade också en avgörande roll. Det var få arbetarbarn som gick vidare till fortsatta studier.

“LÄROVÄRK” OCH LÄRARE

Så var det då lärarna som rektorn hade avdelat att ta hand om vår förkovran. En sån här dag skall man väl vara artig och slätstruken. Men jag måste säga att jag blev förvånad för att inte säga chockad över vad Karl-Erik Löfkvist hade trummat ihop för RI:an.

I Simrishamn hade jag faktiskt blivit bortskämd med lärare som kunde engagera och med mild hand pedagogiskt leda undervisningen till förståelse och resultat. Men vad mötte oss här? Jo, lärare som led av sviterna efter slaganfall, eller som inte kunde få svaret på mattetalet rätt utan vår hjälp, eller som inte kunde genomföra en laboration utan att anarki utbröt i klassen etc.

Pedagogisk kompetens lyste med sin frånvaro, och man fick antingen leva på det förråd av kunskap som man hade med sig från realskolan (t.ex. i språk) eller läsa in kursen på Hermods.

Det fanns ett strålande undantag, Åke Essén, lektor i historia och geografi. Dvs. egentligen var också han ett excentriskt original. Men han hade en unik fond av kunskap om sina ämnen och en oslagbar förmåga att förmedla den på ett fängslande sätt.

Efter halva tiden kom en till som kunde ta oss på rätt sätt - Pekka Edfeldt, ystadseleven som återvände. Han ersatte gamla avdankade I7-officerare som kört Ling för hela slanten. Han gjorde snabbt om mig från en obotligt misslyckad hästhoppare till en elegant frivoltare över plint.

En Per Öra

Hör du Kjell, det är dags att låta mig lätta på stämningen!

“Man får va gla att man e som man e, nårr man ente e som man ska varra.”

Åke Essén

Några ord till om lektor Essén:

Det yttre beviset på hans humor och historiska kunnande fick vi 1954, då han utkom med en samling kåserier i fyra delar, kallad “Tolv kring bordet” m.fl. med illustrationer av Tjeerd Ackema. Bilderna visar omslagen.

Det som förvånade och kanske överraskade var ämnesvalet - de fyra lasterna, god mat och dryck, kaffe och tobak. Men vid ett närmare studium finner man förklaring till mycket av den livsfilosofi som han bjöd på under lektionerna. Han hade ju också mycket bråttom ner till lärarrummet när det blev rast för att få sina tre bloss.

Vi hade dubbeltimme i historia på måndagar utan läxa och då var han svårstartad. Men när han väl kom igång, var han helt fascinerande. Och du skulle höra om en knappål föll.

Essén hade en panisk bakterieskräck. Den yttrade sig i kraftiga utbrott om han i klassrummet upptäckte något som kunde utgöra ett smittohot eller bristande hygien. En gång kom han på mig med att peta naglarna medan jag andäktigt lyssnade. Han blev rasande och skällde ut mig under en kvart så att jag skulle förstå att jag inte var värd någonting i hans ögon. När luften gått ur, skulle han återgå till gladiatorernas intåg - eller vad det var. Men så han hade tappat tråden och kunde inte hitta den. Till sist vände han sig vädjande till klassen och bad om ett tips. Ingen rörde en min. Då räckte jag upp och förklarade lugnt varifrån han borde fortsätta.

Sedan dess fanns det en själarnas harmoni mellan honom och mig. För se humor hade han!

Essén var vår klassföreståndare.

Nu bar det sig inte bättre än att vi var några som i ungdomligt övermod och nyfikenhet hade delat på en flaska före en klassfest och klumpigt nog blivit ertappade. Vi blev givetvis uppkallade till rektor och det blev också andra obehagligheter längst ner på sidan i terminsbetyget.

Essén höll en förmanande föreläsning om vådorna av vårt ofog, men den var rätt mild för att komma från honom. Han avslutade den med följande konstaterande: “Är det inte ganska betecknande för den här klassen att när

jag igår slog på radion för att lyssna på programmet Önskemelodin, så hade RII, Ystad fått igenom sin önskan: “Cocktails for two” med Spike Jones”. Och så spred sig ett brett överseende leende över hans ansikte.

DEN FÖRLORADE VISIONEN

Detta är väl inte rätta tidpunkten för moralkakor med politisk anknytning, men med min erfarenhet av och insikt i vad som behövs för framgång i svenskt näringsliv, kan jag inte låta bli att kritisera vår undervisning med följande konstateranden:

- Vårt välstånd byggdes i hög grad på att vår industri var internationellt konkurrenskraftig. Den har gjort oss till ett av de länder i världen som är mest beroende av handelsutbyte med andra länder.
- Vår position i välståndsligan försämras kontinuerligt sedan 20 år tillbaka och icke blott våra grannländer går om oss. Nu är vi näst sist i EU; ned från en tredje plats som bäst.
- Vi måste skaffa oss några framgångsfaktorer som åter för oss uppåt i ligan.
- Industriell teknik är idag allas egendom. Den sprids med dagens kommunikationer med ljusets hastighet och kan köpas för pengar eller knyckas genom industrispionage.
- Kvar står att vi måste se till att "humanresurserna", dvs. tillgången på mänsklig kompetens, är överlägsen - eller åtminstone lika god som - andra länders på vissa områden (centres of excellence).
- För att detta skall vara möjligt krävs att skolsystemet är kapabelt att förmedla rätt kunskap på rätt sätt samt att föra fram de resurser med intellektuell kapacitet som vi har i vår lilla population till optimala nivåer.
- Eftersom andra länder gör det, kan vi inte ostraffat låta det vara.

Som jag ser det har man satt likhetstecken mellan jämlikhet och likriktning. "Lika möjligheter för alla att utvecklas efter egna förutsättningar" blev "Ingen får kunna mer". Det är slöseri med en knapp resurs - intellektuell kapacitet. Och till det kom Jantelagen - "Du ska inte tro att du är nå't".

Visst kan vi komma igen bara vi bryr oss. Med det tar tid att återskapa vad som en gång raserats i synnerhet som det krävs en ändrad attityd till värdet av kunskap och kompetens. En generation - t.ex. efter Palmes tid som utbildningsminister - går snabbt förlorad.

GYMNASIETIDEN

Till svunna tider återgår min tanke än så gärna...

R I, 1946

Klassgemenskapen

Det var ett intressant gäng och underbara kompisar som skulle hålla ihop i vått och torrt i 3 år.

Kunskapsverkstaden R II 1947

“Ystergatan”

Vi var några stycken som bodde inackorderade hos tant Märtha Mörling - ja, vi sa tant på den tiden - längst ut på Stora Västergatan.

Vägen till skolan och till stans centrum gick förbi Karl XII-huset, som visat sig inte alls vara något Kalle Tolva-hus; han lär aldrig ha bott där som skylten säger.

Hans Thörn & KH

Skylten på Karl XII-huset

Efter ett läxpass var det skön avkoppling att dra iväg in till Stortorget där salta gänget samlades och kommenterade dagens aktuellt. Man kan säga att det var i stället för rapport i TV.

Speciellt viktigt var det på måndagarna att gå igenom matchförloppet för YIF som låg i toppen av allsvenskan och blev tvåa 1947. Landslagsmännens insatser beundrades och då alldeles särskilt målvakten Ove Petterssons; han var min idol eftersom jag också fuskade i målvaktsrollen.

När bion var slut, var det dags att göra “Ystergatan” två varv. Även flickskolans elever fann det intressant att ta en kvällstripp, så det blev väl en och annan kommentar om betydelsen av vackra flickor i centrummiljön.

Ystergatans mynning mot Stortorget

Kellermans konditori var en institution och en tillgång för älskare av gräddbakelser, men också en mötesplats för oss andra.

Det får mig att tänka på en gammal schlager som mycket väl skulle kunnat vara skriven med Ystad som förebild. Lite allsång skulle kanske liva upp:

*Nu tändas åter ljusen i vår lilla stad
Två ganska svaga lyktor framför rådhusets fasad
lyser över ströget, där står Kalle och Marie
och blinkar emot Vera på Kellermans konditori*

*Och grabbarna i gänget står och pratar ner vid Grand
om flickor och om handboll och om livet med ibland.
Från hotellet hörs en trio i Tossellis serenad.
Det är kväll i vår lilla stad.*

Klädelegans i swingpjattens tecken

Idrotten

Sportsligt sett fanns det egentligen bara en sak som räknades -Handboll!

För oss som kom utsocknes ifrån, där inga hallar fanns att tillgå, var det inte så lätt att hänga med. Eftersom jag var målvakt i fotboll, kunde jag rätt snabbt anpassa mig till samma roll i handbollen. Det var faktiskt roligt. Mycket mera intensivt för en målvakt än fotbollen, där man kan vara utanför spelet långa perioder.

Skollaget 1945 - sittande f.v Kjell Tännander, Olle Palm, Per-Lennart Ohlin, Sven-Åke Ström, Lars-Olof Dahlin

IFK Simrishamn med mig som målvakt

Flickskolan

Flickskolan byggdes 1905. Arkitekten hette Boisen! Vitsigt va!

Handbollens vagga

Tro nu inte att Ystadhandbollens vagga stod i flickskolan; någon direkt fruntimmerssport var den inte då, även om den numera med framgång utövas av kjoityg. Enligt C-G Månsson började det i I7:s gymnastiksal. På gräsplätten framför flickskolan uppfördes en hall för Ystadsutställningen 1936, och när den var över hade man en utmärkt om än något liten hall för inomhusidrotter, t.ex. handboll. Där grundlades dess dominans som idrottsgren i Ystad.

Thors Express

Ja, Thors Express representerade en gång den nya tidens intåg.

Fordonsflottan på parad med flickskolan i bakgrunden

Tänka sig! En av mina kompisar från skolan och fotbollslaget i Simrishamn, åkarsonen Göran Stenkilsson, köpte ut gubben Thor.

I väntan på en fotograf

Äntligen dök han upp , fotografen!

Flickskolan var till vardags en otillgänglig borg - ett harem kanske, nej, jag tar tillbaka, ingen bra liknelse - men någon gång om året ställdes det till med klassdans, då också tillgången på killar i gymnasiet inventerades. Och valda delar inviterades efter rektors godkännande.

När man ser bilden nedan , kan man tro att det rörde sig om verkliga orgier. Men då ljuger bilden. Orsaken till den något uppknäppta stämningen var följande:

Det skulle tas kort av sällskapet. Fotograf var beställd till kl. 21.00 prick. Vi ställdes upp i rätt tid, men ingen fotograf var tillstädes. Först efter 30 minuter behagade han dyka upp. Då hade några av oss med mindre god kondition intagit viloläge. Den ene av dem blev förresten chefsåklagare i sinom tid. Kaste den första stenen...

Vänorten Holte, Danmark

Danskarna hade behållit sitt goda humör, trots ockupationen. Gränserna var öppnade till allmän glädje. Ystad fick en vänort, Holte, en nordlig förstad till Köpenhamn. Vi i första ring fick representera och resa på besök.

Danskan är ett språk som är nära befreundat med skånskan, närmast en skånsk dialekt. Och danskorna är “dejlige konor” eller “yndige pier”.

Det blev återbesök i Ystad och fest hos Hovgards i Bollerup; dottern Margit är en av oss. Vi ser den gamla borgen på bilden och corps de logit, där vi dansade och umgicks.

1947 ÅRS STUDENTEXAMEN

Vi gjorde vad vi kunde för att våra äldrekursare skulle firas festligt. Nästa år var det vår tur.

Skrindan dras under folkets jubel.

*Nu bär det iväg för Lennart Larsson. Bärarlaget består f.v. av Lennart Hedström, Kjell Håkansson, Caj-Åke Lindgren, en äldrekursare, Nils-Åke Hovgard, Bertil Svensson. Därbakom skymtar lektor Esséns mörkhåriga dotter, Georg Cedervall och de välartade gymnasissor-
na Bjernert och Lindvall.*

1948 ÅRS STUDENTEXAMEN

Vi låter bilderna tala.

Väntans tider

Andäktig väntan! Har någon kuggats?

Censorerna kommer ut

Nedkomsten i dagar tre

Dag 1 var vi 11 st

8 st dag 2

11 st dag 3

Dag 1: Sjungom studentens lyckliga dar...

Kjell Håkansson och Ingemar Berggren på väg till Stortorget

Och nu bär det av längs Västergatan till Mörlings. T.v. Börje Hallin och Rolf Runfalk

Släkt och vänner f.v.: mor Iris & far John, flickvännen Britt, tant Märtha med sonen Ulf, Morgan & Lilly Hedström, blivande svärföräldrar. Sittande: lillebror Greger, syster Ulla, Barbro Mörling.

Dag 3: Tredje dag Pingst

Ingvar Magnusson och Lennart Hedström på plats i skrinde

Lennart Hedström bärs på lätta armar av Lars-Olof och Kjell som redan hade två dagar bakom sig.

Historien om mössan

Min då 6-årige lillebror blev mäkta förtjust i min avdankade skolmössa (försedd med traditionell, påsydd text). Jag tror inte att han skilde sig från den förrän det var dags att gå och lägga sig. Se fotot från Mörlings balkong ovan!

Tolv år senare skulle det vara hans tur att knipa den vita mössan. Inte kunde jag ana att parveln i sinom tid skulle ta över som gymnastiklärare efter min idol Pekka Edfeldt. Greger Håkansson är namnet! Han svarar för kontinuiteten med en ystadelev på posten.

Längst ner i hörnet av ett kort från Gregers mottagning hittade jag en liten spillevink, min egen 3-åring Göran! Kärleken till den avlagda mössan går i arv!

Continental

När alla grupperna vara klara - den tredje fick vänta till efter pingst - var det dags för studentbalen på hotel Continental. Nya kostymen och uppklädda flickvännen, förstås. Kvaliteten på fotot ger inte rättvisa åt de förväntansfulla festprissarna.

Sedan 20-talet har inte Contan ändrats men Hamngatan var då utan järnvägsövergång och bilarna var få men eleganta.

Apropå flickvännen. Det håller än!

LUMPEN NÄSTA

Flygdag

Militären ger inte lyckliga studenter lång tid att återhämta sig. Efter kriget var det naturligt att man ställde upp och frivilligt anmälde sig till reservofficersutbildning. Det gav dessutom poäng vid inträde till högskolor. Vi var några stycken från R III som kom till Ljungbyhed.

ÅREN SOM GICK

1968 - Tjugo år

Studentrevoltens år. Jag minns att jag lyssnade på ett reportage i radion från Palmes ordgemen-
mäng med studenterna som ockuperade högskolan, medan jag knöt slipsen för festen på Salt-
sjöbaden.

*Det var som synes i vår krafts dagar. F.v. Harry Johannesson, Curt Larsson, Inga Dahlin,
Ingmar Berggren, Anna-Lisa Hallberg, Birgit Widestein, Lars-Olof Dahlin, Kjell Håkansson.
Uno Persson höll i kameran.*

1968 var också latinlinjen representerad

1998 - 50 år

Som ni ser, blir vi bara yngre och yngre. Enda ålderstecknet är - inte krökta ryggar - utan en lätt krökt höger- eller vänsterarm. Det indikerar att vi bär såväl ålder som glas med fattning!

*Stående f.v.: Torsten Pahlsson, John Erik Trollsten, Ingvar Magnusson, Lars-Olof Dahlin, Bertil Rafstedt, Kjell Håkansson, Aina Paradis, Ingmar Berggren, Lennart Hedström.
Sittande: Hans-Erik Nilsson, Anna-Lisa Hallberg, och Inga Dahlin*

VART TOG VI VÄGEN?

Här följer några av de kända professioner som vi hamnade i.

Undervisning

Folkskollärare Adjunkt Professor Rektor

Förvaltning och försvar

Tullen Posten Socionom Meteorolog

Näringsliv

Företagare Civilingenjör Civilekonom Revisor Jurist

Advokat Veterinär Tandläkare Lantbrukare

NÄSTA 50

- Vi har fått vara med under industrialismens mognads- och skördetid. Det har satt sin prägel på arbete och livsstil. Indelningen i kategorierna anställda, arbetslösa och pensionärer (f.d. anställda) dominerar idag samhällsstrukturen.
- Nu går vi in i ett nytt skede, då industrins roll för sysselsättningen går samma öde till mötes som tidigare jordbrukets. Den kommer att krympa till under 10 %. Tjänste- & informations-samhället tar över.
- Vi som är över de 70, blir en allt större del av befolkningen. Vi representerar en marknad med andra behov. Tjänster av olika slag behövs för att vi ska fungera väl. Men vi har också förmåga att bidra produktivt, eftersom hälsan är intakt för många av oss.
- Det är dags att tänka i nya banor för arbetsliv och samhällsbygge. Kanske att ta till oss självhushållets struktur på arbetslivet i modern tappning, där varje ålderskategori får bidra efter sin förmåga och kompetens.
- Ser man på människan med ingenjörens ögon, lär konstruktionen hålla för en livslängd på 125 år. Men det kräver förebyggande underhåll och utbyte av utslitna delar. Speciellt känslig är styrelektroniken, hjärnchipsen får inte oxidera!
- Människan som energikälla skulle - hemska tanke - kunna jämföras med ett kärnkraftverk. Dess tekniska livslängd kan förlängas genom förebyggande underhåll och komponentutbyte. Men när säkerhetsriskerna för bristande funktion blir för stora, skall man stänga av.

PER ÖRA HAR SISTA ORDET

Apropå förebyggande underhåll. Det är dags att rådgöra med Per Öra.

Doktorn: "Du ska veda, Per, att det finns kalorier i brännevined".

Per: "Då får ja vell va udan mad nån da emellanåd".

Och vad säger du, Per, om sjukvården?

Per: “Ja säger som Teodor Tufvesson: Po Österlen har man bara tre slags sjuga:

- Fyllesjuga - som e vanligast
- Avundsjuga - som e värst
- Å så sån sjuga som man dör av.”

Per hamnade på Simrishamns lasarett. Den dåvarande överläkaren Ebon Truedsson var en varm förespråkare för frisksport och återhållsamhet i matvanorna, och följdriktigt menade han att Per borde banta åtskilliga kilon.

- Det går inte, sa Per.
- Jodå, menade Truedsson, och när Per har kommit ner till hundra kilo så skall vi hissa flaggan.
- Det blir på halv stång, sa Per.

Och Per fick rätt. Han avled den 22 januari 1962.

KÄLLFÖRTECKNING FÖR BILDER

Bilderna har, förutom från egen samling, hämtats från följande källor.

1. Bergkvist, S O och Olls, B, Guld och gröna skogar, Stockholm 1972
2. Carlsson, Petrus, Bilder från 50 år, Simrishamn 1990
3. Eldh, Stieg, Det var då...I, Simrishamn 1994
4. Essén, Åke W., Tolv kring bordet, m.fl. Malmö 1954
5. Hedström, Morgan, Lagmannen Tage Ludvig Sylvans Latbruksinstitut Bollerup, 1976
6. Hornborg m.fl., Skånska Sjöfartens historia, Malmö 1950
7. Lundkvist, Gunnar, Den tid som var, Malmö 1991
8. Krigsseglargruppen, Krigsseglare, Kungälv 1997
9. Skånes Hembygdsförbunds Årsbok 1978, Skånska industriminnen
10. SwedPower, Nuclear Power in Sweden
11. Wollin, C och Torekull, B, Vykorten från Simrishamn, 2005
12. Ystads formninesförening, Från Latinskola till Gymnasium, Ystad 2006
13. Åkesson, Gunnar och Salander, Clara, Per Öra, Tomelilla